

Peti hrvatski slavistički kongres

Zbornik radova s
Međunarodnoga znanstvenog skupa
održanoga u Rijeci
od 7. do 10. rujna 2010.

Knjiga 1.

Filozofski fakultet
Rijeka, 2012.

Martina Grčević

Sveučilište u Zagrebu

Filozofski fakultet

Odsjek za zapadnoslavenske jezike i književnosti

USVAJANJE ANGLIZAMA *HARDWARE* I *SOFTWARE* U HRVATSKOM, SLOVAČKOM, ČEŠKOM I RUSKOM JEZIKU

UDK 811.163.42'373.45:811.111

811.162.4'373.45:811.111

811.162.3'373.45:811.111

811.161.1'373.45:811.111

Izvorni znanstveni članak

U ovom se radu istražuje usvajanje angлизama hardware i software u hrvatskom, slovačkom, češkom i ruskom jeziku. Cilj je istraživanja ustanoviti kako se te riječi integriraju u pravopisni, morfološki i tvorbeni sustav spomenutih slavenskih jezika te kakve su razlike u njihovu usvajanju. U tu se svrhu proučavaju standardnojezični savjetnici, rječnici, pravopisi te jezična praksa uz pomoć računalnih korpusa. Rezultati istraživanja u hrvatskom jeziku uspoređuju se sa stanjem u drugim spomenutim slavenskim jezicima. Različitost njihove usvojenosti daje informacije o prirodi jezičnih politika pojedinih jezičnih zajednica.

Ključne riječi: *anglizmi, hrvatski jezik, slavenski jezici, jezični purizam*

1. Uvod

Ovaj rad posvećen je usvajanju anglizama *hardware* i *software* u hrvatskom, slovačkom, češkom i ruskom jeziku. Ti se anglizmi smatraju jednim od najpoznatijih i najproširenijih iz područja računalne tehnike i tehnologije. Ušli su u opću komunikaciju početkom 90-ih godina nakon što su (osobna) računala postala dostupna široj javnosti.

Cilj je istraživanja ustanoviti kako se te riječi integriraju u pravopisni, morfološki i tvorbeni sustav spomenutih slavenskih jezika te kakve su razlike u njihovu usvajanju i prilagodbi. U tu sam svrhu istražila normativna djela i jezičnu praksu s pomoću računalnih nacionalnih jezičnih korpusa dostupnih na mreži. Kod normativnih djela radi se prije svega o aktualnim jednojezičnim rječnicima i o pravopisima spomenutih jezika. U obzir sam uzela i rječnike stranih riječi, rječnike neologizama te dvojezične rječnike s engleskim kao drugim jezikom. Istražila sam više od 70 normativnih djela.

Istraživanje je pokazalo da pri usvajanju anglizama *hardware* i *software* postoje podudarnosti i razlike na normativnoj razini i u jezičnoj praksi. Zbog prostornoga ograničenja ovdje ne ću iscrpno opisivati pojedinačne primjere u svim istraženim jezicima, već ću dati sintetski pregled rezultata.

2. Podudarnosti

Svim spomenutim jezicima zajedničko je sljedeće:

- Preuzimanje se u svim jezicima odvijalo bez jezika posrednika, i to u sličnom vremenskom razdoblju.
- U svim jezicima anglizmi se navode do 90-ih godina samo u rječnicima stranih riječi, eventualno u dvojezičnim (engleskim) rječnicima. Od 90-ih godina anglizmi se počinju bilježiti i u jednojezičnim rječnicima pojedinih standardnih jezika. Prvi put bilježe se upravo u hrvatskom jeziku, i to u *Rječniku hrvatskoga jezika* V. Anića iz 1991.
- Na morfološkoj razini zajedničko je da u svim istraženim jezicima engleske kolektivne imenice srednjega roda *hardware* i *software* postaju imenice muškoga roda. Za razliku od jednojezičnih rječnika hrvatskoga jezika u drugim se rječnicima bilježe i deklinacijski nastavci, a jedino u slovačkom rječniku i množinski oblici u nominativu (*Krátky slovník slovenského jazyka*, 2003).
- Istraženi anglizmi integrirani su u svim jezicima na fonološkoj razini, s time da se fonološka adaptacija u češkom ne prenosi na pravopisnu razinu, što znači da se pišu na izvorni način.
- Usporedba rezultata iz jezične prakse (jezičnih korpusa) pokazuje da se riječ *softver/software* – bez obzira na pravopisno bilježenje – upotrebljava češće nego *hardver/hardware* (o tome usp. dolje).

3. Razlike na normativnoj razini

Iz jednojezičnih rječnika proizlazi da se istraženi anglicizmi u normi smatraju dijelom pojedinih standardnih jezika. U rječnicima se uglavnom opisuju kao nazivi iz informatike. To vrijedi za hrvatski, slovački i češki jezik, no ne vrijedi za ruski jezik. Većina mnogobrojnih ruskih jednojezičnih rječnika koje smo uzeli u obzir u ovom istraživanju, uopće ih ne bilježi.¹ Samo u rječnicima koje je pripremala G. N. Skljarevskaja zabilježena je riječ *софтвер*, no ujedno je određena kao žargonizam.² *Hardvera* nema ni u inačici *хардвер* ni *хардвэр*.³

Pravopisi se slažu s rječnicima, što vrijedi barem za slovački i češki jezik, s time da se u slovačkom stabilizirala pravopisno prilagođena inačica (*hardvér*, *softvér*) kod koje se u rječničkom članku spominje njezin izvorni način pisanja, dok je u češkom normiran (p)ostao izvorni način pisanja (*hardware*, *software*) uz koji se daje podatak o izgovoru/čitanju u češkom jeziku.

Među normativnim djelima za ruski jezik izdvaja se elektronička internetska verzija pravopisa *Русский орфографический словарь* (2001–2007)⁴ u kojoj su zabilježena oba anglicizma (*хардвер*, *софтвер*).

Većina hrvatskih normativnih djela slaže se u prihvaćanju pravopisno prilagođenih inačica anglicizama. Hrvatska je normativna posebnost u tome što *Hrvatski školski pravopis* (2008) S. Babića, S. Ham i M. Mogušića navodi kao ravnopravne u neprilagođenom i prilagođenom načinu pisanja.

Dakle, u pravopisima pojedinih jezika normirano je ovakvo pisanje:

hrvatski	slovački	češki	ruski (internetski pravopis)
hardver, hardware softver, software	hardvér, softvér	hardware, software	хардвер, софтвер

¹ Istražene anglicizme ne navode npr. *Словарь русского языка в четырех томах* (1999, Institut za lingvistička istraživanja Ruske akademije znanosti u Moskvi), *Толковый словарь русского языка* (1993, 2005, Institut ruskog jezika Vinogradova Ruske akademije znanosti), *Большой словарь русского языка* (2000), *Новый словарь русского языка* (2000, 2001). Istraženih anglicizama nemaju npr. ni tri najnovija dopunjena i obrađena izdanja velikog rječnika današnjeg ruskog jezika *Большой толковый словарь современного русского языка* (1995, 2000, 2007), ni *Большой толковый словарь русского языка* (2000). I npr. *Современный толковый словарь русского языка* (2001) navodi samo skraćeni oblik *софт* u značenju *software*.

² Od tih rječnika uzela sam u obzir ove: *Толковый словарь русского языка конца XX века* (1998), *Толковый словарь современного русского языка. Языковые изменения конца XX столетия* (2001), *Толковый словарь русского языка конца XX века. Языковые изменения* (2002), *Толковый словарь русского языка начала XXI века. Актуальная лексика* (2006). U tim rječnicima navode se osim *софтвер* i skraćence *софт* i *хард* (pri čemu *хард* u značenju *hardware* samo u rječniku iz 2006.; inače zabilježeno značenje *hard disk* i dr.). Sve tri riječi *софтвер*, *софт* i *хард* obilježene su kao žargonizmi.

³ Potvrda *хардвэр* iz ruskog tiska prema Popp 1997: 90.

⁴ Usp. <http://www.gramota.ru/slovari/info/lop/> (4. 9. 2010.).

Tijek adaptacije i tendencije u normiranju anglizama očitava se u usporedbi starijih i novijih normativnih djela. Radi se npr. o stabiliziranju i normiranju adaptirane inačice anglizama u slovačkom jeziku,⁵ a u hrvatskom npr. o promjeni naglasaka.⁶ U ruskom i češkom jeziku slične promjene u normiranju anglizama nisu uočljive.

Ruski jezik ima neke posebnosti i u dvojezičnim (i strukovnim informatičkim) rječnicima kojih nema u drugim jezicima. Npr., istraženi englesko-ruski rječnici na engleskoj strani bilježe natuknice *hardware* i *software*, no na ruskoj strani ne daju kao prijevod *хардвер*, *софтвер*, već samo *железо*, *аппаратура*, *программное обеспечение*, itd.⁷

4. Razlike u jezičnoj praksi

Za istraživanje jezične prakse koristila sam se aktualnim nacionalnim jezičnim korpusima koji su pretežno dostupni na internetu (posljednji pristup korpusima 30. 8. 2010.):

- ruski:** *Национальный корпус русского языка* (140 mil. pojavnica); uključeni svi potkorpusi; <http://ruscorpora.ru>
- češki:** *Český národní korpus*, (700 mil.), SYN2009pub, Filozofická fakulta Univerzity Karlovy; <http://ucnk.ff.cuni.cz>
- slovački:** *Slovenský národný korpus*, (520 mil.), prim 4.0, Jazykovedný ústav Ľ. Štúra Slovenskej akademie vied; <http://korpus.juls.savba.sk>
- hrvatski (3):** 1) *Hrvatski nacionalni korpus* (oko 100 mil.), HNK_v20/HNK_v25; Zavod za lingvistiku Sveučilišta u Zagrebu; <http://www.hnk.ffzg.hr> (dalje HNK)
- 2) *Hrvatski jezični korpus Marija Grčevića*, (220 mil.), nije dostupan na mreži
- 3) *Hrvatska jezična riznica - Korpus hrvatskoga jezika* (bez podatka o veličini korpusa), Institut za hrvatski jezik; <http://riznica.ihj.hr/> (dalje HJR)

Kao što je već spomenuto, rezultati istraživanja jezične prakse pokazuju da se riječ *softver/software* bez obzira na pravopisnu adaptaciju upotrebljava češće nego

⁵ Dok su u izdanju rječnika *Krátky slovník slovenského jazyka* iz 1997. pravopisne inačice *hardvér*, *hardware* ravnopravne, u izdanju iz 2003. bilježi se kao natuknica samo *hardvér* s podatkom o izvornom pisanju. (Usp. i *Slovník cudzích slov* (1990)).

⁶ Naglasak se mijenja od dugosilaznoga kod *hårdver* i kratkouzlaznoga kod *söftvēr* u kratkosilazni u obama anglicizmima *hårdvēr*, *söftvēr* (usp. *Rječnik hrvatskoga jezika* V. Anića 1991, 1998, 2003). U hrvatskim normativnim djelima nema potpunoga slaganja u akcentuaciji tih anglizama. Npr. *Rječnik hrvatskoga jezika* J. Šonje (2000) i *Hrvatski jezični savjetnik* (1999) bilježe *hårdver* s kratkouzlaznim naglaskom.

⁷ Usp. npr. *The Oxford Russian Dictionary* (2000) ili *Англо-русский словарь по программированию* (1992).

hardver/hardware. To ima izvanjezične razloge. U slovačkom, češkom i hrvatskim korpusima uporaba riječi *software* otprilike je 7 puta češća nego riječi *hardware* (usp. tablicu 1.).

U ruskom nacionalnom korpusu pronalazimo samo četiri primjera za riječ *софтвер* u kosim padežima u prilagođenom ortografskom obliku. Riječ *хардвер* (*хардвер*) u ruskom nacionalnom korpusu nema potvrde. To pokazuje da su za rusku jezičnu praksu naši anglizmi pisani ćirilicom vrlo netipični.⁸ U pravilu se upotrebljavaju ruski ekvivalenti kao *железо* (za *hardware*), *программа*, *программное обеспечение* ili skraćeniца *софт* (za *software*), itd.⁹ Riječi *software* i *hardware* napisane na latinici potvrđene su u ruskom korpusu kao nesklonjive imenice i u pravilu kao sastavni dio imena raznih tvrtki i računalnih aplikacija. Takvih primjera u kojima su imenice *hardware*, *software* u izvornom načinu pisanja nesklonjive, ima i u drugim jezicima, ali u puno manjoj mjeri u odnosu na svoje prilagođene sklonjive inačice.

U češkome se u skladu sa češkim normativnim djelima anglizmi pišu na izvorni engleski način. Tako se i sklanjaju, pri čemu u kosim padežima gube završno *-e* (za razliku od hrvatskoga jezika, usp. tablicu 2). Množinski su oblici u češkom vrlo rijetki.

U slovačkom jednoznačno prevladavaju ortografsko-fonološke prilagođenice. Deklinacijska je paradigma obaju anglizama cjelovita, to znači da se upotrebljavaju i u jednini i u množini.

U hrvatskom postoji najveći broj varijacija u pisanju izvornih i prilagođenih inačica. To potvrđuju sva tri hrvatska računalna korpusa koje sam uzela u obzir. Ipak, oni se međusobno znatno razlikuju po učestalosti tih inačica. U HJR Instituta za hrvatski jezik prevladavaju prilagođene inačice. Slično vrijedi i za HNK, no u manjem omjeru. To je tako zbog sastava tekstova, novina i tjednika koji su u tim korpusima obuhvaćeni. HJR ima od novina samo *Vjesnik*, dok HNK ima i druge dnevne novine, tjednike i časopise koji mijenjaju uporabne omjere. Korpus M. Grčevića je najveći i u njemu varijacija raste, a kod riječi *hardware* izvorni oblik čak prevladava.

Bez obzira na prilagođeni ili neprilagođeni način pisanja naši se anglizmi u hrvatskom sklanjaju kao muške imenice. U množinskoj se paradigmi izvorni način pisanja ipak gubi pa se rabe samo fonološko-ortografski prilagođene inačice (usp. tablicu 2). Zanimljivo je i to da npr. u *Narodnim novinama* izvorni način pisanja dobiva u kosim padežima još jedan vrlo česti "podoblik" u kojem se gramatički morfem piše sa spojnicom (npr. *software-a*, *software-u*, *software-om*, itd.).

⁸ U mojem privatnom korpusu ruskih novina (*Утро, Новая газета, Московские новости, Правда*) (15 mil.; 2000.–2002. god.) pronašla sam jedan primjer za *софтвер* i jedan za *софтвр* (s oborotnim э). Potvrde za *хардвер* / *хардвр* također nema.

⁹ Uporaba ekvivalenata (jedno- ili višerječnih) koji postoje u svim istraženim jezicima kao i odnos između ekvivalenata i anglizama posebna je problematika kojoj bi trebalo posvetiti poseban rad.

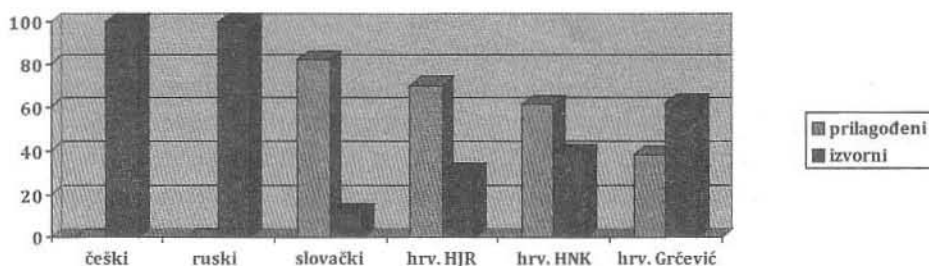
Dijagrami (1 i 2) pokazuju varijacije između izvornoga i prilagođenoga načina pisanja anglizama u pojedinim nacionalnim korpusima. Tamnom je bojom označen izvorni način pisanja, a svijetlom bojom prilagođeni. Brojčani omjeri između tih inačica prikazani su u postotcima, što znači da veličina stupca ne ovisi o broju potvrda. Dok se u češkom i slovačkom korpusu radi o tisućama potvrda, u drugim je (manjim) korpusima riječ o stotinama ili desetinama (usp. tabl. 1). Bitan je omjer učestalosti adaptiranoga i izvornoga načina pisanja. U obzir su uzeti naravno i kosi padeži.

U daljnjim tablicama (2 i 3) navedeni su potvrđeni deklinacijski oblici anglizama iz pojedinih korpusa te najtipičniji primjeri njihove uporabe.

Tablica 1: Broj potvrda iz jezičnih korpusa za izvorni i prilagođeni način pisanja anglizama i njihov omjer u postotcima.

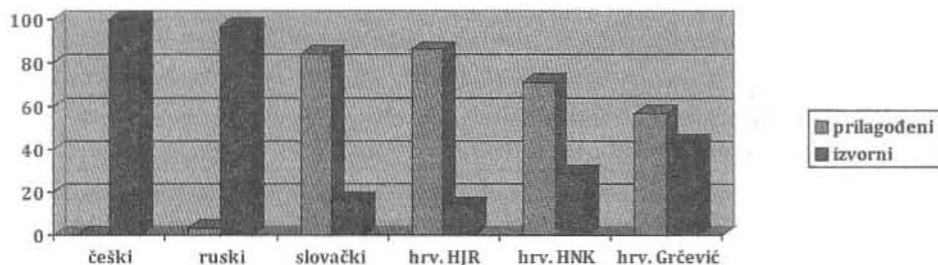
češki	hardware (1121)	software (8404) ¹⁰
ruski	хардвер (0) - hardware (6) = 0:100%	софтврер (4) - software (112) = 3:97%
slovački	hardvér (1557) - hardware (344) = 82:12%	softvér (9557) - software (1833) = 84:16%
hrv. HJR	hardver (35) - hardware (15) = 70:30%	softver (566) - software (92) = 86:14%
hrv. HNK	hardver (46) - hardware (29) = 61:39%	softver (507) - software (207) = 71:29%
hrv. Grčević	hardver (121) - hardware (194) = 38:62%	softver (1095) - software (818) = 57:43%

Dijagram 1: Uporaba anglizma *hardware* u pojedinim jezičnim korpusima i varijacija između njegova izvornoga i prilagođenoga načina pisanja (rus. *хардвер*, slov. *hardvér*, hrv. *hardver*) u postotcima.

¹⁰ Ovdje nisam ubrojala iznimke "poluprilagođenih" (odnosno pogrješnih) zapisa, npr. 11 potvrda za *softwar* u češkom korpusu, ili nekoliko potvrda za *softwer* i *softwér* u slovačkom, ili *softwar*, *softwe-ar*, *software*, *softwer* itd. u hrvatskom.

Dijagram 2: Uporaba anglicizma *software* u pojedinim jezičnim korpusima i varijacija između njegova izvornoga i prilagođenoga načina pisanja (rus. *софтвеер*, slov. *softvér*, hrv. *softver*) u postotcima.

Tablica 2: Paradigma najčešćih deklinacijskih oblika anglicizama prema potvrđama u jezičnim korpusima.

sg.	hrvatski	slovački	češki
N	hardver, softver hardware, software	hardvér, softvér	hardware, software
G	hardvera, softvera hardwarea, softwarea	hardvéru, softvéru	hardwaru, softwaru
D	hardveru, softveru hardwareu, softwareu	hardvéru, softvéru	hardwaru, softwaru
A	A = N	A = N	A = N
L	hardveru, softveru hardwareu, softwareu	hardvéri, softvéri	hardwaru, softwaru
I	hardverom, softverom hardwareom, softwareom	hardvérom, softvérom	hardwarem, softwarem
pl.			
N	hardveri, softveri	hardvéry, softvéry	hardwary, softwary
G	hardvera, softvera	hardvérov, softvérov	hardwarů, softwarů
D	hardverima, softverima	hardvérom, softvérom	-, softwarům
A	hardvere, softvere	A = N	hardwary, softwary
L	hardverima, softverima	hardvéroch, softvéroch	-, softwarech
I	hardverima, softverima	hardvérmí, softvérmí	hardwary, softwary

Tablica 3: Najtipičniji primjeri uporabe anglizama u jezičnim korpusima.

ruski	... включая решения таких производителей, как Veritas Software, Hewlett-Packard и IBM (Н. Дубова: «Народная» система хранения, <i>Computerworld</i> , 25, 2004.)
češki	Výroba hardwaru už tolik nevynášela a do popředí se dostávaly softwarové firmy, především další americký gigant Microsoft. (<i>Lidové noviny</i> , 31. 1. 2002.)
slovački	Počítače nakúpi od firiem a rôznych organizácií a vybaví ich najnovším hardvérom a potrebným softvérom . (<i>Práca</i> , 13. 11. 1998.)
hrvatski	Radi se o softveru koji omogućava provjeru ne samo računalnog hardvera nego i softvera i baza podataka. Lista softvera potrebnog za ispravljanje ... (<i>Večernji list</i> , 15. 3. 1999.)
	Smanjiti ili dokinuti poreze na nabavku softwarea i hardwarea , investirati u informatičko obrazovanje, razmisliti zašto se u Sjedinjenim Državama ... (<i>Vjesnik</i> , 17. 3. 2000.)

Derivacija

Stupanj integracije tudica odražava se i na derivacijskoj razini. U svim korpusima potvrđena je učestala uporaba izvedenih pridjeva (slov. *hardvérový*, *softvérový*, čes. *hardwarový*, *softwarový*, hrv. *hardverski* (i *hardwareski*), *softverski* (i *software-ski*)), čak i u ruskom jeziku, ali samo za pridjev *софтверный*. Njega bilježi samo spomenuti internetski pravopis, dok se pridjevi u normativnim djelima drugih jezika navode i u jednojezičnim rječnicima.

Razmjerno je česta i uporaba priloga u korpusima, s iznimkom ruskoga jezika (slov. *hardvérovo*, *softvérovo*, češ. *hardwarově*, *softwarově*, hrv. *hardverski*, *softverski*).

U hrvatskom se češće nego u drugim jezicima upotrebljavaju i izvedenice *softveraš*, *hardveraš* u značenju "tko izrađuje ili se bavi softverom, hardverom". Takve su imenice zabilježene i u nekim slovačkim i češkim rječnicima ali gotovo da nemaju potvrda u korpusima (*Krátký slovník slovenského jazyka*, 2003: *softvérista*) (*Nová slova v češtine. Slovník neologizmů*. 1998: *hardwerář*, *softwarista/softwarář*).

Za ruski jezik postoje skraćenice označene kao žargonizmi *хард*, *софт*, od kojih je *софт* frekventan u jezičnoj praksi. A postoje i druge izvedenice – žargonizmi kao *софтверий*, *софтверь* (ž.) /*софтвер* (m.) i *софтина*, koji su zabilježeni barem u rječnicima ruskoga žargona, ali ne i u korpusu (usp. *Большой словарь русского жаргона* (2000, 2001), *Russisch-deutsches Jargon-Wörterbuch* (2001), *Словарь современного молодежного жаргона* (2006)).

Za hrvatski jezik u korpusu je uočljiva još i jedinstvena kompozicija, usp. *softverkomuna*, *softver-inženjering*, *softver-pakete*, *softver-tehnologija*, *softversko-hardverski*, *hardversko-softverski*.

5. Zaključak

Anglizmi *hardver* i *softver* integrirali su se u sustav svih istraženih jezika, iako ne u istoj mjeri na pojedinim jezičnim razinama. Spomenut ću još jednom najbitnije točke koje se odnose na hrvatski jezik:

- istraženi anglizmi uvedeni su najprije u hrvatske jednojezične rječnike;
- u hrvatskoj jezičnoj praksi vlada najveći stupanj varijacije, a to znači i – ako to tako hoćemo nazvati – demokracije pri izboru izvornoga ili adaptiranoga oblika pisanja
- ta se varijacija normativno potvrđuje *Hrvatskim školskim pravopisom* koji ravnopravno navodi oba načina pisanja,
- na morfološkoj razini oba su anglizma sasvim ušla u morfološki sustav hrvatskih muških imenica,
- u izvođenju i u tvorbi složenica od tih anglizama hrvatski ne zaostaje za drugim istraženim jezicima, već možda čak i prednjači.

Ako bismo na temelju stupnja usvojenosti anglizama *hardware* i *software* željeli izvoditi zaključke o jezičnoj politici uspoređenih jezika, morali bismo ustvrditi da istraživanje ne potvrđuje sliku koja u svijetu, pa i u Hrvatskoj, postoji o hrvatskoj jezičnoj politici prema anglicizmima. Iako je Hrvatska poznata po svojoj navodnoj “rigoroznoj jezičnoj politici”, ovdje provedena usporedba sa slovačkim, češkim i ruskim pokazuje da znakova rigoroznosti nema, ni na normativnoj razini, a ni u jezičnoj praksi. Štoviše, na temelju istraživanja moglo bi se reći da je hrvatska jezična politika u slučaju usvajanja anglizama *hardware* i *software* čak “najdemokračićnija”.

Moguće je da bi se ta slika promijenila ako bi se usporedba provodila na temelju drugih primjera ili s drugim jezicima, no i to samo pokazuje da treba biti oprezan s donošenjem paušalnih zaključaka koji se ne temelje na adekvatnim istraživanjima.

Literatura

- Anić, Vladimir, Silić, Josip, *Pravopis hrvatskoga jezika*, Novi liber, Školska knjiga, Zagreb, 2001.
- Anić, Vladimir, *Rječnik hrvatskoga jezika*, Novi liber, Zagreb, 1991. i 1998.
- Anić, Vladimir, *Veliki rječnik hrvatskoga jezika*, Novi liber, Zagreb, 2003.
- Anić, Vladimir, Goldstein, Ivo, *Rječnik stranih riječi*, Novi liber, Zagreb, 1999.
- A Supplementary Russian-English Dictionary*. Stephen Marder. Slavica Publishers, Victoria University of Wellington, 1992.
- Akademický slovník cizích slov*. I, II. Kolektiv autorů pod vedením Věry Petráčkové a Jiřího Krause. Academia, Praha, 1995.
- Anglicko-slovenský slovník*. Andrea Cániková, a dr. 1. vyd., Slovak Academic Press, Bratislava, 1998.

- Англо-русский словарь по программированию. English-russian dictionary of computers and programming.* А. Б. Борковский. Московская международная школа переводчиков, Москва, 1992.
- Babić, Stjepan, Finka, Božidar, Moguš, Milan, *Hrvatski pravopis*, 5. izd., Školska knjiga, Zagreb, 2000.
- Babić, Stjepan, Ham, Sanda, Moguš, Milan, *Hrvatski školski pravopis*, Školska knjiga, Zagreb, 2005., 2008.
- Badurina, Lada, Marković, Ivan, Mićanović, Krešimir, *Hrvatski pravopis*, Matica hrvatska, Zagreb, 2007.
- Barić, Eugenija i dr. *Hrvatski jezični savjetnik*, Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Pergamena, Školske novine, Zagreb, 1999.
- Большой словарь русского жаргона.* Валерий М. Мокиенко, Никитина Татьяна Геннадьевна. Норинт, Санкт-Петербург, 2000., 2001.
- Большой словарь русского языка.* 3-е изд. Дрофа, Русский язык, Москва, 2000.
- Большой толковый словарь русского языка.* Под ред. С. А. Кузнецова. Норинт, Санкт-Петербург, 2000.
- Большой толковый словарь современного русского языка.* Альта-Принт, Москва, 2007. URL: <http://ushdict.narod.ru/> (4.9.2009.). Novo izd. rječnika *Толковый словарь русского языка: В 4-х томах.* Под ред. Д. Н. Ушакова. Репринт. изд.: М., 1995; М., 2000.
- Filipović, Rudolf / Antica Menac: *Engleski element u hrvatskome i ruskom jeziku.* Školska knjiga, Zagreb, 2005.
- Hrvatski enciklopedijski rječnik.* Novi Liber, Zagreb, 2002.
- Kiš, Miroslav. *Englesko-hrvatski i hrvatsko-engleski informatički rječnik.* Naklada Ljevak, Zagreb, 2000.
- Klaić, Bratoljub, *Rječnik stranih riječi*, Nakladni zavod Matice hrvatske, Zagreb, 1985.
- Krátký slovník slovenského jazyka.* Red. Ján Kačala, Mária Pisárčiková. Veda, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, Bratislava, 1987., 1989., 1997., 2003.
- Mihaljević, Milica: "Hrvatsko i englesko računalno nazivlje", *Jezik*, 53, 2006., 41–50.
- Nikolić-Hoyt, Anja: "Hrvatski u dodiru s engleskim jezikom", u: *Hrvatski jezik u dodiru s europskim jezicima. Prilagodba posuđenica.* Nakladni zavod Globus, Zagreb, 2005.
- Nová slova v češtine. Slovník neologizmů.* Kolektiv autorů pod vedením Olgy Martincové. Academia, Praha, 1998.
- Новейший словарь иностранных слов и выражений.* Харвест, Минск; АСТ, Москва, 2001.

- Новый словарь русского языка. Толково-словообразовательный.* Под ред. Т. Ф. Ефремова. Русский язык, Москва, 2000., 2001. URL: <http://www.gramota.ru/slovari/> (5.9.2010.)
- Popp, Hermann: *Ideologie und Sprache: Untersuchung sprachlicher Veränderungen und Neuerungen im Kontext der politischen und wirtschaftlichen Umgestaltungsprozesse in der ehemaligen Sowjetunion.* Lahn, Biblion-Verl., Marburg, 1997.
- Pravidlá slovenského pravopisu.* 2. vyd. Veda, vydavateľstvo SAV, Bratislava, 1998.; 3. vyd. 2000.
- Русский орфографический словарь Российской академии наук.* Отв. ред. В. В. Лопатин. URL: <http://www.gramota.ru/slovari/info/lop/> (4.9.2010.)
- Slovník cudzích slov.* 3. vyd. Mária Ivanová-Šalingová, Zuzana Maníková. Slovenské pedagogické nakladateľstvo, Bratislava, 1990.
- Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost.* Josef Filipec a kol. Academia, Praha, 1998.
- Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost s Dodatkem Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky.* Academia, Praha, 2007.
- Словарь русского языка в четырех томах.* 4-е изд. Под ред. А. П. Евгеньевой. Российская академия наук, Институт лингвистических исследований. Русский язык, Москва, 1999.
- Словарь современного молодежного жаргона.* М. А. Грачев. Эксмо, Москва, 2006.
- Современный толковый словарь русского языка.* Под ред. С. А. Кузнецова. Норинт, Санкт-Петербург, 2001.
- Rječnik hrvatskoga jezika.* Jure Šonje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža i Školska knjiga, Zagreb, 2000.
- Rječnik suvišnih tuđica u hrvatskomu jeziku.* Mate Šimundić. Barka, Zagreb, 1994.
- The Oxford Russian Dictionary.* Third edition. Russian-English. Edited by Marcus Wheeler, Boris Unbegaun. English-Russian. Edited by Paul Falla. Oxford University Press, New York, 2000.
- Толковый словарь русского языка: 72500 слов и фразеологических выражений.* С. И. Ожегов, Н. Ю. Шведова. Российская академия наук; Институт русского языка, Российский фонд культуры. АЗЪ, Москва, 1993.
- Толковый словарь русского языка: 80000 слов и фразеологических выражений.* 4-е изд. С. И. Ожегов, Н. Ю. Шведова. Российская академия наук, Институт русского языка В. В. Виноградова. Эллис, Москва, 2005.
- Толковый словарь русского языка конца XX века.* Под ред. Г. Н. Складаревой. Российская академия наук, Институт лингвистических исследований, Фолио-Пресс, Санкт-Петербург, 1998.

- Толковый словарь русского языка конца XX века. Языковые изменения.* Под ред. Г. Н. Складьевской. Российская академия наук, Институт лингвистических исследований. Формо-Пресс, Санкт-Петербург, 2002.
- Толковый словарь русского языка начала XXI века. Актуальная лексика.* Под ред. Г. Н. Складьевской. Эксмо, Москва, 2006.
- Толковый словарь современного русского языка. Языковые изменения конца XX столетия.* Под ред. Г. Н. Складьевской. Астрель, Москва, 2001.
- Walter, Harry, Mokienko, Valerij, *Russisch-deutsches Jargon-Wörterbuch*, Peter Lang, Frankfurt am Main, 2001.

Zusammenfassung

DIE INTEGRATION DER ANGLIZISMEN *HARDWARE* UND *SOFTWARE* IM KROATISCHEN, SLOWAKISCHEN, TSCHECHISCHEN UND RUSSISCHEN

Im folgenden Beitrag wird die Integration der Anglizismen *hardware* und *software* im Kroatischen, Slowakischen, Tschechischen und Russischen untersucht. Das Ziel der Untersuchung ist festzustellen, wie sich diese Wörter im morphologischen System, Wortbildungs- und Schreibsystem der einzelnen slawischen Sprachen integrieren und welche Unterschiede in deren Übernahme und Integration vorliegen. Dazu werden die standardsprachlichen Ratgeber, Wörterbücher, Rechtschreibungen und auch die Sprachpraxis mithilfe der Sprachkorpora untersucht. Die Untersuchungsergebnisse im Kroatischen werden mit dem Stand in den anderen erwähnten Sprachen verglichen. Die Unterschiede in der Integration der untersuchten Anglizismen weisen möglicherweise auf den Charakter der Sprachpolitik in den einzelnen Sprachgemeinschaften hin.

Schlüsselwörter: Anglizismen, kroatische Sprache, slawische Sprachen, Sprachpurismus